

A Nyelvtörténeti szeminárium: nyelvtörténeti elemzések tematikája
Magyartanári osztatlan képzés
2021/2022-es tanév, 1. félév

Óraszám: heti 2 óra, kreditszám: 2

A kurzus céljai

A kurzus fő célja, hogy bemutassa a magyar nyelv rokonságának főbb kérdéseit, a magyar nyelvtörténet korszakait, a legfontosabb nyelvmlékeket és olvasati kérdéseiket, megismertesse a hallgatókat a magyar helyesírás történeti fejlődésével. Fontos célja még, hogy bevezesse a hallgatókat a legfontosabb hangváltozások ismeretébe, s ezeknek a magyar tőrendszerre gyakorolt hatására, továbbá betekintést nyújtson egyes grammatikalizációs folyamatokba és a szófajváltás kérdéseibe.

Hangsúlyos törekvése még, hogy rámutasson a történeti szemlélet érvényesítésének lehetőségeire más nyelvészeti és irodalmi témakörökben (pl. a helyesírás-tanításában, a grammatikatanításban, a nyelvművelés tanításában és az irodalmi elemzésekben), foglalkozzon a nyelvtörténet tanításának feladatátípusaival.

A kurzus teljesítése

Feltétele az órák folyamatos látogatása (hiányozni két alkalommal lehet), továbbá a félévközi és félév végi zárthelyi dolgozatok megírása.

Kötelező olvasmányok, tananyag

A Halotti Beszéd és Könyörgés fényképe:

http://nyelvmlekek.oszk.hu/sites/nyelvmlekek.oszk.hu/files/halotti_beszed_b.pdf

Multimédiás anyag nyelvmlékeinkről – Benkő Loránd olvasata A. Molnár Ferenc korrekciójával és Benkő Loránd és A. Molnár Ferenc értelmezése.

http://nyelvmlekek.oszk.hu/ism/multimedia_nyelvmlekeinkrol

E. ABAFFY ERZSÉBET: Hangtörténet (ómagyar kor). In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc (szerk.): Magyar nyelvtörténet, Osiris, Budapest, 2003, 301–351.

A. MOLNÁR FERENC: A Halotti beszéd és könyörgés értelmezése. *Magyar Nyelvőr* 125: 374–377: <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1253/125309.htm>

BENKŐ LORÁND: *Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegmlékei*, Akadémiai, Budapest, 1980, 54–57, 60–61 (Az értelmezések) és 288–313, 329–350 (A szövegértelmezés kérdései).

DÖMÖTÖR ADRIENNE: *Régi magyar nyelvmlékek*, Akadémiai, Budapest, 2006, 11–20, 24–41.

KISS JENŐ: A magyar nyelvtörténet korszakolása és korszakai. In: KISS JENŐ – PUSZTAI FERENC szerkesztette: *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta kiadó, Budapest, 2018, 43–47.

KOROMPAY KLÁRA: Helyesírás-történet. In: KISS JENŐ – PUSZTAI FERENC (szerk.): *Magyar nyelvtörténet*, Osiris, Budapest, 2003, 281–293.

MADAS EDIT: *Ismertetés a Pray kódexről*. http://nyelvmlekek.oszk.hu/adatlap_dupla/praykodex_%E2%80%93halotti_beszed_es_koenyoerges

SZENTGYÖRGYI RUDOLF: A Halotti beszéd és a Halotti könyörgés. In: Bartók Zsófia Ágnes és Horváth Balázs (szerk.): *Írások a Pray-kódexről*. Argumentum Kiadó, Budapest, 2019, 97–110.

http://real.mtak.hu/95055/1/2019_109_%20A%20Halotti%20besz%C3%A9d%20%C3%A9s%20a%20Halotti%20k%C3%B6ny%C3%B6rg%C3%A9s.pdf

SZÉPE JUDIT: *Tananyag a Halotti Beszéd és Könyörgésről*.

<http://www.szepejudit.hu/A%20Halotti%20Besz%C3%A9d%20elemz%C3%A9se.pdf>

TERBE ERIKA: A nyelvemlékek. In: KISS JENŐ – PUSZTAI FERENC szerkesztette: *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta kiadó, Budapest, 2018, 52–82.

Ajánlott olvasmányok

BÁRCZI GÉZA: A Halotti Beszéd nyelvtörténeti elemzése. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982.

MÉSZÖLY GEDEON: Ómagyar szövegek nyelvtörténeti magyarázatokkal, In: *Népünk és nyelvünk*, Gondolat, Budapest, 1982, 256-499.

Németh Miklós
egyetemi docens